

Langfoss

fra et hjem i skogen til skihytte

Redaksjon: Halvard Moe, Terje Olberg, Øivind Eriksen

Foto omslag foran: Petter Haugerud

Foto omslag bak: Øystein Sjøbye

Grafisk produksjon: Grafisk service AS

Utgiver: Høland IUL

Forord

Historiebøkene forteller oss om store begivenheter som har funnet sted opp gjennom tidene og om slekter som har satt spor etter seg av forskjellig karakter.

I denne anledning velger vi derfor å løfte fram litt andre sider ved vår fortid. Historien om Langfoss er ikke representativ for vår historie, men forteller oss om hvordan enkelte bosettinger kunne arte seg og hvordan mennesker levde sammen og kunne brødfø seg til livets opphold.

Hensikten med dette heftet er å gi glimt fra livet på Langfoss, vise et lite bygdesamfunn gjennom mange år og hvordan stedet i nyere tid ble tatt i bruk som et utfartssted for flere av kommunens innbyggere.

Gjennom mesteparten av 1800-tallet, var Langfossjøen og området rundt et levende bygdesamfunn med fastboende på Lognsetra, Holmestrand, Måstad, Tangerud og Langfoss. Det har på folkemunne blitt fortalt utallige historier fra denne tida og noen av disse er tegnet ned.

Da skogene omkring Langfoss rundt 1910 var lagt ut for salg, ble Stangeskovene A/S eier av disse, inkludert denne lille boplassen, som har blitt et kjært utfartssted for mange.

Etter at Tunsjø jeger- og fiskeforening i mange år leide Langfoss, overtok Momoen Idretts- og Ungdomslag (MIUL) leieforholdet i 1978. Dette ble da den første skihytte i Aurskog- Høland kommune. Laget gikk umiddelbart i gang med restaurering av skihytta og rydding av skiløyper fordelt på flere alternative traseer.

Inneværende år, 40 år etter at Langfoss ble tatt i bruk som et felles utfartssted, er nå idrettslagene på Momoen og Høland slått sammen til ett lag, Høland Idretts- og Ungdomslag (HIUL), som ønsker å fortsette det gode tilbudet overfor bygdefolket.

Vi håper dett heftet vil gi leseren en innfallsport og inspirasjon til ytterligere å utforske dette området på ski, sykkel, eller til fots i naturskjønne omgivelser. God tur.

Moe, den 4. mars 2018

Halvard Moe

Litt om bosettinga rundt Langfossjøen i gamle dager

Av Magda Lie

«Je så ei trane», sa han Anders Holmestrand.

«Je flaug etter a», sa han Halvor Sætra.

«Ho var innom oss», sa han Kristian Langfoss.

«Je skaut a med kuler og krutt», sa han Ola Tangerud.

«Je stekte a i oska», sa han Gudmund Måstad.

Dette var navn på bruka rundt Langfossjøen, og navn på de som bodde der for om lag 150 år siden.

Anders Holmestrand var den siste som bodde fast på Holmestrand. Han skulle ha to pene døtre. Den ene ble gift med trelasthandler Germitten. Han hadde familie på Norum og Naddum som jeg vet om.

Halvor Longsætra var en staut mann. Han var gift tre ganger og har mange etterkommere her i bygdene og andre steder. Blant andre Hagen, Solvang og den store Ottesenfamilien, vel mest i S. Høland.

I dag bor det ikke lengre fastboende på Langfoss. Men beveren har igjen gjort sitt inntog i området. Hadde denne store ospa rett nord for hytta kunnet fortalt hva den hadde opplevd her før den ble offer for bevertenner, ville det nok blitt mange gode historier.

På Langfoss bodde det ei som ble kalt Bekamari. Hun samlet sammen tyri og brente tjære og bark og gikk rundt og solgte dette for å ha ekstrarfortjeneste.

Fra Kristian Langfoss stammer familiene Sandby og Karlsen.

Ola Tangerud døde i ung alder og hadde mange barn som kom til forskjellige slektninger. Karl Olsen kom til Nordgarsdslund, og hans barn er Ottar Olsen og Sigrid Bjørklund.

På Måstad var det flere barn. Bolette gift Nordby, fortalte at de gikk til Hofmoen skole. Da dagene var korte, gikk de hjemmefra dagen før og overnattet på Stokkebekk og Toen for å komme tidsnok på skolen. Bolette hadde en stor barneflokk og fra henne stammer familiene på Tyrhjell, Libråten, Nordby, Skedsmo, Holmsen og Ås.

Hvem var det som ryddet og bosatte seg inne i skogen, og når ble plassene ryddet her oppe? Man mente at det var desertører fra Karl den 12s hær som lå på Riiser og Skattum i 2016. De skulle ha fulgt vannveien oppover og levd som fredløse i skogene til krigen var slutt. Og kanskje fantes det en og annen «Eli Sigurdsdotter» her også, men dette er vel nærmest gjetting.

Så ensomt var det heller ikke, for det gikk ridevei fra Grepperud forbi Maltjern, Trollkjørka til Sætra og Holmestrand og videre til Tunnsjøen. Det gikk også ridevei fra Løken til Aurskog som gikk om Holmestrand.

Et enestående bilde fra Langfoss . I bakgrunnen Langfosshytta og en blomstrende potetåker. Fra venstre Agnes Danello (bosatt på Langfoss), Ruth Åsheim, Theoline Nitteberg, Amanda Nitteberg, Hjørdis Larsen, (født Hauer) Einar Grønlund, Angel Danello (bosatt på Langfoss), ukjent, Ole Grønlund. Foto fra 1930-tallet, utlånt av Ruth Åsheim

Slektene på Langfoss gjennom 150 år

Gjennom mesteparten av 1800-tallet var Langfossjøen og området rundt et levende bygdesamfunn med fastboende på Lognsetra, Måstad, Holmestrand, Tangerud og Langfoss. Christian Christiansen står som eier i 1865. Da han døde i 1914, hadde han for lengst tatt navnet Langfoss selv om familien ikke bodde der den tiden. Stangeskovene som gjennom Stangs oppkjøp ble eier av skogen vest for sjøen, overtok etter hvert plassen Langfoss.

Slektene på 1800-tallet

1. *Rikka Christiansdatter: Født 25.2.1847 på Turin ved Larsbråten. Datter av Christian Christiansen født i Vika og Karen Sofie Kristofferdatter.*

2.

Johan Bernhard Petersen: Født i Sverige (murer, bodde blant annet på Sandakerjordet). Disse får sønnen Johan Bernhard Johansen som senere tok navnet Sandby. Familien flyttet rundt 1900 til Piljordet og i 1919 til S. Høland.

Slektene på 1900-tallet

1. *Johan Svendsen. Født 1832 på Svendsrud, Fosser. Sønn av Sven Gulbrandsen Svendsrud og Rebekka Jacobsdatter.*

Anne Lovise Johansdatter. Født 1879 på Åsen i Aurskog.

Johan var enkemann, men hadde sønnen Karl født 1898, flyttet med sin unge kone Anna til Langfoss i 1902. De giftet seg i 1905, og hadde barna Sara, født 1900, Thorbjørn født 1903 og Fritjof født 1911.

Johan Svendsen endte sine dager på Langfoss i 1921. Anna og ungene flyttet etter hvert ut. Til sist forlot Karl plassen. Det skjedde i 1931. På bygdemål gikk familien under navnet Langfoss slik skikken ofte var.

***Et bilde som viser interiøret
I Langfoss rundt 1920.***

***Karl og Fritjof (Johansen)
Langfoss sitter ved grua på
Kjøkkenet.***

***I dag har kjøkkenet byttet
plass med stua. Der grua var,
står nå en vedovn.***

Angel Valdemar Danello, født i Italia og gift med Hilda. Han vokste opp på Skårer/Fjellstad. Sammen med kona Helga, hadde de datteren Agnes. De flyttet til Langfoss da det ble ledig her i 1931. Angell var en allsidig kar med kunstneriske anlegg. Han formet og malte, og var også en dyktig fisker, men kanskje mest kjent for sin gartnervirksomhet. Han tok på seg forskjellige gartneroppdrag rundt om i bygda. Salg av egne og andres produkter både lokalt og innover mot «byen» var også en del av familiens levebrød. Hans ferdigheter på sparkstøtting var viden kjent. Aldri har Langfoss hatt en slik frodig blomsterprakt som i denne familiens tid. Vi vet ikke sikkert når de flyttet, men det må ha vært i tidsrommet 1936-39. Under en håndballturnering i Ytre Enebakk midt på 1970-tallet, ble Momoens lag kontaktet av hans gjenlevende kone Helga.

Sandby kommer tilbake

I 1940 kommer Johan Bernhard Johansen og kona Lovisa Maria fra Sandby tilbake til Langfoss. Med seg hadde de barna Kristian, Johannes, Håkon og Torstein. Alle på bygdemål kalt Langfoss.

Johan Langfoss var den siste av disse som døde. Han var annen generasjon «Johan Langfoss» og dattersønn av Christian Christiansen fra Vikaog Turin som også tok navnet Langfoss.

Kona Marie brøt litt på sitt svenske morsmål, bodde med sønnen Kristian på Langfoss til 1956. Da flyttet de til Tyrhjellen.

Livet på Langfoss var nok mye et slitets saga. Beskjedent areal å høste på, lang vei til skole og handelsmann og stadig færre beboere på de andre plassene rundt sjøen.

Maria Langfoss

Epilog

Tunsjø jeger- og fiskerforening leide huset i mange år inntil Momoen Idretts- og Ungdomslag foretok en større restaurering og overtok leieforholdet i 1978. Dette ble da den første skihytte i Aurskog-Høland, og har deretter vært et populært utfartssted vinterstid, da det er betjent servering på søndager.

Den viktigste markeringen av Langfoss skjer første søndag i mars hvert år. Da avholdes Langfossdagen som en stor sosial mosjonstreff med registrering av deltakere fra hele kommunen.

Johan Sandby (Langfoss) på en rotur i 1951. I bakgrunnen Langfoss.

*Karl Langfoss og yngste bror Fritjof
med ukjent par (repr. for Staugeskovene?)
Foto ca. 1926-31*

Angel Valdemar Danillo

var en av mange som har hatt Langfoss som sitt hjem. Mens han bodde der ble det laget et lite portrett av han i Norges jeger- og fiskerforbunds årbok av 1947, skrevet av Harald Sverdrup Thygeson jr. Dette gjengis her;

Danillo er av italiensk «lirekasseavstammning». Han bodde inne på den lille plassen Langfoss sammen med kone og datter. Milevis over skog til alle kanter.

En høstdag kom vi i flommende sol over plassen der den lå og speilet sig i det vesle vannet. Det var under elgjakten. Hele plassen var et veld av blomster i alle farver. Danillo hadde omskapt den til have i sommerens løp og gud vet hvorfra han hadde fått tak i alle de vidunderlige blomstene. Alt var utnyttet. Selv i steinrøisene var det fylt jord i hullene og vikkene slynget sig utover.

Et lite drivhus hadde han også bygget. Det var som et prisme, sammensatt av hundrevis av glassbiter fra istykkerslåtte vinduer. Innenfor rødmet tomatene i rad og rekker.

Hver lørdagsmorgen når det lysnet av dag, dro Danillo til Lillestrøm torv med blomster. Det var ei mil til bygds og to mil landevei. Ved veien sto den selvlagde hånkjerren til hjelp. Men lønnsomt er ikke havebruk så langt til skogs. Danillo måtte få tilskudd fra bygden.

Alt innbo hadde Danillo lavet selv av bjerkerajer med barken på. Det så ut som et havemøblement, var lyst og pent. På veggen hang malerier. Det var Eidsvoldsbygningen og landskaper. Sjøer med selsom vannfarve, åser og moer. Sol var det alltid og det lå likesom en lys fantas bak det hele. Kunstneren var selv klar over svakhetene. De skrev sig fra at det ikke alltid var godt å få tak i farvene en gjerne vilde ha, sa han. Ikke Et lite drivhus hadde han også bygget. Det var som et prisme, sammensatt av hundrevis glassbiter fra istykkerslåtte vinduer. Innenfor rødmet tomatene i rad og rekker.

En dag vi rodde over sjøen satt Danillo med halvlukte øine og fortalte om et bilde han skulle male. Jeg ser det inni meg, sa han. Han levet intenst med og hadde bestemt alle detaljer. Like fra solen lavt over åskanten som til elgen som skulde stå ute på odden. Han skulde vise at den var skogens konge.

En klar sommerdag gikk Danillo og plukket blåbær. Plutselig falt det ned i lyngen ved siden av ham en fin sølvblank fisk. Det var en brasme stor og fet. Danillo så op men det var bare blå himmel.

Brasme er her i traktene bare i vassdraget ved Bjørkelangen. Det måtte være en fiskeørn på vei til redet.

Nu er Danillo flyttet til bygden. Småjenten hans måtte til guttene, sa han. Og dermed drog han.

Livet på Langfoss

Livet som fastboende på Langfoss, var ingen dans på roser. Tvert i mot. Det var en nøysom tilværelse ofte under små kår og med mye slit. Men det fantes også solskinnsdager og gode stunder.

Klubbavisen til Momoen IUL intervjuet i 1981 en av de siste fastboende der, Thorbjørn Johansen, da bosatt i Sultan-roa nordøst for Løken. Han tilbragte om lag 25 år av sitt liv her, og gjenoppfrisket den gang, for 27 år siden litt om disse årene, som vi gjengir her.

Familien kom flyttende til Langfoss i 1902, året før han ble født. Før flyttingen bodde foreldrene i Aurskog hvor faren livnærte seg som skreppeskremmer. Da var det en aurskoging ved navn Lars Lomsnes som eide Langfoss og en del skog omkring, og det var den samme Lomsnes-familie som kom med tilbud til foreldrene mine om å flytte til Langfoss, fortalte Thorbjørn.

Torbjørn Johansen

Flytting den gang var ikke enkle saker selv om familien hadde lite og rutte med. Faren tok alle eiendelene i skreppa på ryggen, og mor jentungen på ryggen og vandret over skogen til sitt nye hjem. Stua de flyttet inn i (den som står der i dag) var ganske ny den gang.

Rundt 1910 ble skogene rundt Langfoss lagt ut til salgs. Det var en rekke interessenter og så, men ingen var villige til å handle før Stangeskovenes skogsbestyrer kom inn i bildet.

-Det var ofte trange tider, kunne Thorbjørn fortelle. Farens levebrød etter at han kom til Langfoss, besto i produksjon av trau, boller og kubbestoler. Thorbjørn var selv ikke gamle karen før han selv måtte være med på dette. Da det var laget et passe antall produkter, ble disse fraktet til Fosser og videresendt til Husfliden i Oslo. Prisen lå på 2-3 kroner for de største trauene, så noen stor dagsfortjeneste ble det ikke.

Skoleveien var også noe annerledes i forhold til i dag. To ganger i uka skulle ungene fram til Hofmoen skole på Moe for å få nødvendig undervisning. Det innebar mange strabasiose turer i mørke, tåkegrå høstdager eller da snøen lå meterhøy og minusgradene beveget seg på 20-tallet. Veien fram i bygda gikk langs stier på vestsiden av sjøen fram til Aurtjern og videre over åsen og fram til Stokkebekk.

Tilværelsen på Langfoss ble ofte preget av ensomhet inne i skogen, og mer enn en vinter var det ikke folk der inne fra januar til slutten av mars.

Da ble det til gjengjeld liv i skogene rundt, da spilljegerne gjorde sitt inntog for å bøte på med litt ferskt kjøtt i gryta etter en lang vinter. Med den skogsfuglbestanden det var den gang, var det ikke få orrfugl og tiurer som måtte bøte med live og bidra til matauk.

I noen år rundt 1910, var det derimot en del trafikk rundt Langfossjøen vinterstid.

Da var det sager både ved Korsbekken og Rustadvika. Plankene som ble skåret vinterstid, ble fraktet til bygds på sommeren, og det var en flott opplevelse å se og høre 20-25 hester med bjeller komme trekkende med plankelass over mosen på den andre siden av sjøen, fortalte Thorbjørn.

Et uhell under flytting av en dampmaskin en vinter, kostet for øvrig fire hester livet. Den svære maskinen ble for tung for isen i nordenden av sjøen, og til bunns gikk både den og fire av hestene i spannet. Kun de to fremste ble reddet, da de rakk å kappe linene før disse ble dratt til bunns.

I matveien måtte det ofte tys til naturens spiskammer for å supplere, men Langfossjøen var breiddfull av fisk, noe som var et verdifullt tilskudd til kosten.

Thorbjørn fortalte at han og faren etter en dags «meiting» i sjøen, talte opp 960 abborer om kvelden. Disse ble rensset, en del ble saltet ned og brettet ut og lagt til tørk på svabergene, og ble senere vintermat. Denne tørrfisken var det forøvrig dårlig med smak av.

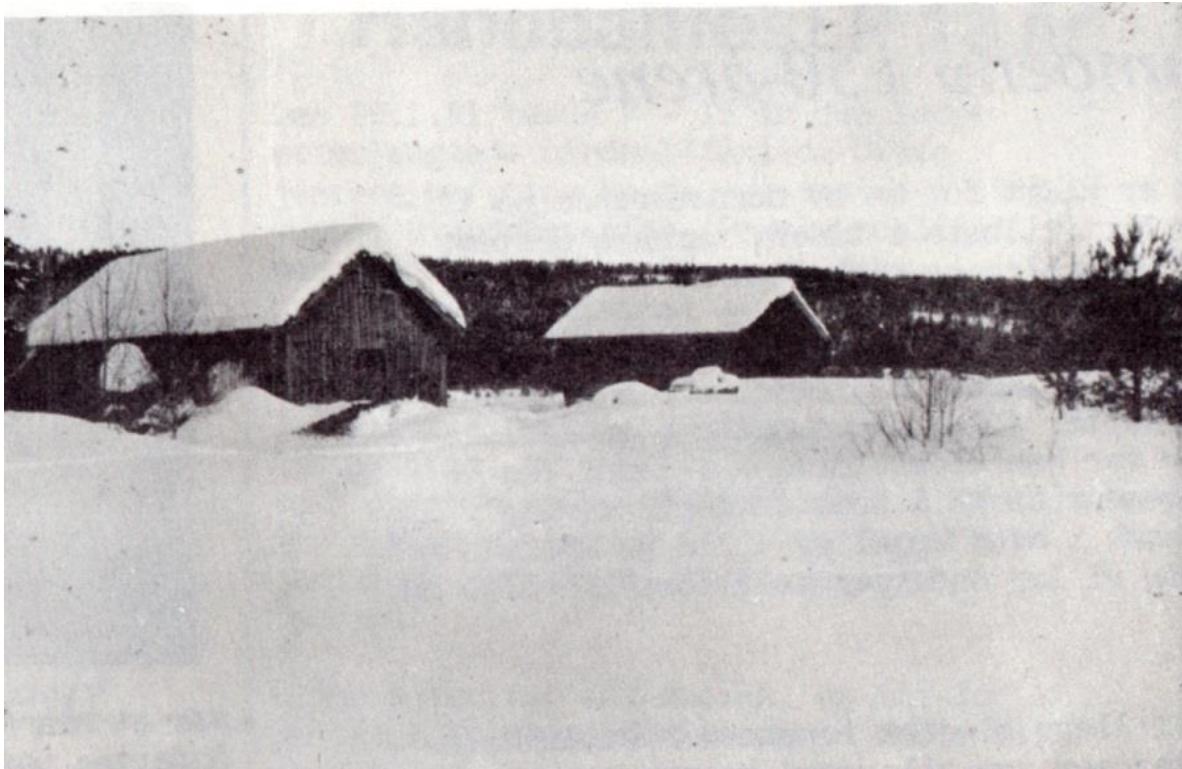
Som nevnt var skogsfuglbestanden på topp den gang, og de som bodde inne i villmarka, jaktet hele året. En del av fangsten ble solgt til en kjøpmann på Fosser. Prisen var fire kroner for skogsfugl og tre for orrfugl. Trost ble fanget i snare. Her lå prisen på 8-10 øre pr. stykk.

Thorbjørns første børs, var ei omboret rifle.

-Den var ikke noe særlig tess, og en gammel jeger sa til meg at «Den børsa kan du snu ræva te' på 50 alen», fortalte en lett humrende Thorbjørn Johansen.

Fra tid til annen hadde man også gris på Langfoss, noe som var et fint tilskudd til maten. Slaktingen foregikk naturligvis på stedet, og Thorbjørn dro denne historien om en slik slaktedag:

-Etter å ha fått tatt livet av grisen, ble den fraktet inn på kjøkkenet og hengt opp i taket for skolding. Skoldevannet ble man kvitt ved å lokke opp kjellerlemmen og la det renne ned i kjelleren. Om det var grisen som var for tung, eller takbjelken som var for dårlig, skal være usagt. Men det endte med at bjelken røk og grisen og en del av kjøkkentaket forsvant ned i kjelleren.

Langfoss vinterstid, slik det så ut på Thorbjørn Johansens tid som fastboende der.

Livet i Langfoss hadde imidlertid også sine lyse sider, og da spesielt sommerstid.

-Når Langfossjøen lå der speilblank i sommersola, og 40-50 hester beitet rundt i likene på begge sider av sjøen og langs landene, kunne en knapt tenke seg noe vakrere side, sa Thorbjørn, so m medga at det tross alt var med et visst vemod han flyttet derfra.

Et jaktlag på Lognskogen i kke langt fra Langfoss. Fra venstre: Johan Sætrang, Johan Svendsen Tromåsen, Sætrangs kone, Halvor Aarnes Sandbakken, Kristian Henriksstua, Ole P. Hornaas, uidentifisert par, Doffen Tyrihjellen, Anders Ruue, og Hjalmar Fjeld eller Melby (Fosser)

**Besøk på Langfoss. Fritjof og Karl (Johansen)
Langfoss t.h. Gjestene er ukjente.**

Folkefest i vintervær på åpningen

Søndag 26.februar 1978 var det klart for den første Langfossdagen. Skigruppa i MIUL (Momoen idretts- og ungdomslag) med Hugo Holmedal i spissen hadde invitert naboklubbene (5) til vennskapelig «kamp» om Langfospokalen.

Den nyrestaurerte bygningen på vestsida av Langfossjøen sto klar til igjen å bli tatt i bruk. Det gikk løyper fra Tevsjøen, Hornåseng, Fosser, Løken og Momoen. Vaffelrøra kom i et 30 l spann fra Lier på Moe. Stemplingskorpset som senere skulle bli «Statuettutvalget» var på plass, og sjølsagt var kultursjef og skientusiast Jan Monsen invitert for å åpne det hele og inspirere oss til å bruke Langfoss som ei markahytte.

Hugo Holmedahl hadde grunn til å smile da han ønsket deltagerne i årets Langfossdag velkommen til det nye utfarststedet. Hele 325 turgåere trosset gråvær, dårlig skiføre og TV-spørte for å være med på åpningen av Langfoss søndag. Forts. siste side (3) BILDET: Over 100 turgåere var med på åpningen av Langfoss søndag.

Neste år (1979) var suksessen med skihytta på Langfoss allerede et faktum, deltagelsen ved Langfossdagen (25.febr.) ble doblet til i alt 644 registrerte. De fordelte seg med 243 fra Momoen, 228 fra Høland, 96 fra Bjørkelangen, 47 fra Aurskog og 30 fra Finstabru.

Hytta var åpen hver søndag etter nyttår. Den ble raskt et trivelig samlingssted og et fint utgangspunkt for gode skiturer i et stadig bedre løypenett.

Kara som kjørte snøskuter i all slags vær, over islagte vann og stedvis krevende terreng, fortjener mye takk for en kjempeinnsats. De gjorde det mulig for mange å gli over Fuglemåsan, nyte høyfjellsfølelsen på Breimåsan og se utover fra Elgheia i visshet om at du kunne få en god prat med litt attåt på Langfoss, en fin skitur unna.

Momoen-løypa gikk forbi Damtjern oppover mot Lystjernhøgda med ei heller tøff nedkjøring til Sætermyra og så ei lita kneik opp til Langfoss, ialt ca 7 km. Tilbake gikk Stokkebekk-løypa, også av det mer krevende slaget, men herlig i ettermiddags-solskinn og godt føre.

For de som ønsket, var det som i dag mulig å gå i nærheten av bilveien innover, kjøre til Tyrihjellmoen eller faktisk til en halv km fra hytta.

Emil Merli var ansvarlig skuterfører i MIUL helt fra lysløypa kom i 1968. Satsinga på Langfoss, krevde ny kraftigere skuter. Den ble anskaffet i 1979 etter kausjonering av medlemmer i skigruppa. Emil «sto i jobben» helt til 1998.

1980 et «merkeår»

Tanken om å gjøre noe med bygningen på Langfoss, ble formelt tatt opp i et styremøte i skigruppa 21.4 1976. Hensikten var å skape et «vintersportssted». Huset hadde ikke vært bebodd på tjuv år, men ble disponert av Tunsjø Jeger- og fiskeforening. Etter samråding mellom gruppene og A/S Stangeskovene, var det enighet om konseptet; Langfoss som ei fritidshytte for bygda hele året.

På et ekstraordinært medlemsmøte i MIUL 14.2 1977 ble det enstemmig vedtatt å gi skigruppa ansvaret for utbygging og drift av Langfoss. Per Andresen som både var byggmester og formann i skigruppa ventet ikke lenge. Dugnad ble igangsatt i samråd med eieren og etter tillatelse fra kommunen, og den første Langfossdagen kunne avholdes etter ett års dugnad.

800 skiløpere på Langfoss søndag

Høland tok første napp i Langfospokalen

En kunne ikke være mer heldig med været enn det Momoen Idretts- og ungdomslag var da de arrangerte sin åprlige Langfossdag søndag. Sola skinte fra skyfri himmel fra tidlig om morgenen, og innrykket av skiløpere til Langfoss var da også fremragende. Hele 783 stykker stemplet som deltakere i konkurransen mellom Høland, Momoen, Bjørke-

langen, Aurskog og Finstadbru.

Og for første gang greide Høland å sikre seg et napp i Langfoss-pokalen, men marginen var liten, for Momoen mønstret med 7 færre skiløpere enn Høland. 311 hølendinger mot 304 momoinger, stort jevnere kan det ikke bli!

Hytta med servering, pokalen og ikke minst det sosiale aspektet ved å treffe gamle kjente fra hele bygda, trakk flere enn man nok hadde tenkt i starten. Kanskje kunne Langfossdagen bli en tradisjon i åra framover?

Følgelig ble registreringa f.o.m. 1980 i sin helhet lagt til Langfoss, med et felles arkiv og personlig stemplingskort. Hugo Holmedahl nå med tittel «Langfossgeneral», hadde gjort avtale med med vår dyktige lokale treskjærer Kjell Lunder om en skiløper i tre. Dette var Langfoss-statuetten som alle kunne motta etter 8 registreringer, dvs. første gang i 1987.

Langfossdagens «hjerne». Stemplingsbordene der deltakerne registrerer seg.

Kampen om pokalen for flest deltagere, gikk dette året til Høland med 311. HIL var best også de to neste åra, og fikk den dermed til odell og eie. Imponerende var det at Bjørkelangen dette året stilte med 105 deltagere.

Turbulent tid

Nå skulle en tru at framtida var lys for skigruppa og drifta av Langfoss, men krav fra MIUL's styre om innsyn og disposisjonsmyndighet over inntektene, skapte frustrasjon hos Langfoss-grynderne som hadde egne planer for videre utvikling av skihytta.

Enden på visa ble at skigruppa la ned sine verv, en ny Langfosskomite for drift ble oppnevnt, mens Hugo fortsatte som «general» for ski-delen av Langfossdagen. Med seg hadde han «ledige» skigruppe-folk og noen andre som sørget for registrering og stempling, brå forandringer, men vaffelrøra kom fortsatt fra Lier.

Vintrene utover 80-tallet var vekslende og langt fra de gammeldagse snørike og kalde. Men når det gikk mot Langfossdagen som ble flytt til Skisportens dag, første søndag i mars, var det skiføre og løyper innover til Langfoss og enda mer snø i høyden.

Antall registrerte holdt seg oppe på 6-700, og Momoen tok pokalen til odel og eie i 1986 med rekorddeltagelse derfra på 331.

I 1987 ble Langfoss-statuetten delt ut første gang. Håndskårne skiløpere ble tildelt trofaste turgjengere. Hofmoen Hornmusikk bidro til at dagen ble en opplevelse for de 718 som lot seg registrere. Fra den nye sammenslutningen i nord, Aurskog- Finstadbru ble 50 registrert etter å ha forsert atskillige utfordringer fra Tevsjøen og over til Korsbekken.

Kjell Lunder t.v. skar ut Langfoss-statuetten i mange år. Her i snekkerverkstedet sitt på Lunder på Momoen sammen med Langfossgeneral Hugo Holmedahl omgitt av utskårne skiløpere foran den første utdelingen i 1987.

(Faksimile fra Indre Akershus Blad)

Også i 1988 ble Langfoss fylt av skiløpere fra «alle kanter». Vindstille med sol fra knallblå himmel (ØE i Indre) og plenty med snø ga skikkelig påskestemming i løypene og på Langfoss-tunet som under sånne forhold gir folk god anledning til en prat. Alle som ønsket ble registrert og servert. Vaffelrøra med basemannskapet kom fortsatt fra Lier, men nå i to 30-litere. Langfosskomiteen gjorde en kjempejobb eller som Hugo skriver i sin artikkel om Langfoss i Moposten nr 2 1988: «Disse herrer og damer som ble valgt inn i denne komiteen har gjort en meget god jobb og alt ser nå ut til å være i meget god gjenge.»

Kjøkkengjengen- ei viktig brikke på Langfoss. Her er det Randi Foskaug (fra v.), Vigdis Mærli og Mona Moe som er klare til å slukke sult og tørst hos besøkende.

Alt lå med andre ord til rette for fortsatt suksess neste år. Høsten ble brukt til en grundig rydding av løypetraseene, og forundersøkelsen til neste utmerkelse var i gang.

1989 året uten snø, men èn mann visste råd

Langfossdagen ble avlyst dette året som det het pga. vær og føreforhold.

Men fra Hornåseng- sida var det en kar som hadde gått over åsen hvert år, gjerne i lag med treningskameraten. Det var Ole Petter Hornås og Terje Fjeld. Ole Petter syntes det var svakt at vi avlyste, så han kom aleine på beina rundt Langvannet over Trollkjørka og ned til et tomt Langfoss. Men stemplingskortet lå igjen da han dro; i en liten eske gjemt bak vindus-skodda! Dette var kanskje dytten vi trengte for å beslutte at Langfossdagen som tradisjon skulle avholdes uansett.

Hugo takket for seg som «general», og Terje overtok. Nå var det utforming av utmerkelse nummer to som sto for tur. Valget falt på et relieff av Langfosshytta omkranset av sjøen og åsene rundt. Kjell Lunder tok utfordringen med å skjære en modell i gips som så ble omskapt av keramiker Thor Lanem i Østfold. Utmerkelsen etter 16 år ble en fin plakett som vi kunne vise fram i god tid før de første skulle deles ut (1996).

Tre år på rad (1990-92) måtte annonsen for Langfossdagen ha følgende undertekst;

Vi bruker beina i år

Uten snø ble deltagelsen halvert.

Endelig i **1993** kom snøen tilbake, og annonsen i avisene hadde underteksten

Vi bruker skiene i år !

Deltagelsen tok seg opp og slik fortsatte det med bra skimuligheter og rundt 400 deltagere i åra som kom.

I 1997 ble trofeet for 24 års deltagelse introdusert; en elg, Langfosselgen flott laget av folk på Neverstua og klar for utdeling i 2004.

Ole Petter Hornås fra Bjørkelangen har vært på samtlige Langfossdager – også det året arrangementet ble avlyst.

I 2010 takket Terje Olberg for seg som «Langfossgeneral» etter 20 års virke, og Halvard Moe overtok.

Besøkende nr. 15.000 som hadde registrert seg, ble i 2011 en realitet. Jonny Sørli fra Høland kunne motta gratulasjon fra Thorbjørn Jensen i statuettutvalget. Gleden var også stor da Høland og Setskog Sparebank v/Bjørn Lunner donerte et maleri kunstneren Terje Gulbrandsen hadde malt av Langfosshytta.

Besøkende nr. 15.000 på Langfossdagen

Moe: Jonny Sørli ble på Langfossdagen søndag kåret til deltaker nummer 15.000 gjennom arrangementets 31 år lange historie. Silje Grønli Sætermoen (4) fulgte hakk i hæl.

Begge kan altså se tilbake på hvert sitt jubileum, Jonny i forhold til deltakernummer i rekken, og Silje med fem års deltakelse, sine unge fire år til tross.

– Første året satt hun i pulk, forteller mamma Hanne Grønli.

Jonny Sørli kan ikke helt huske hvor mange ganger han har deltatt på Langfossdagen, men det har blitt noen kilometer i løypa:

– Jeg er glad i å være ute, og flotte turmuligheter må benyttes, mener karen, bosatt på Løken.

Det ble etter hvert som timene gikk et yrende liv ved Langfosshytta. Blide skigåere som kom og gikk. De fleste unnet seg en kaffekopp og rykende fersk vaffel innendørs før kursen ble satt hjemover igjen.

• INGER-LISE HAGA
redaksjon@iabl.no

Jonny Sørli (t.v.) synes det var artig å bli hedret som nr. 15.000. Han bukket dypt og smilte bredt da Thorbjørn Jensen i Langfoss statuettutvalg gratulerte ham med status «Deltaker nummer 15.000».

Begge foto: Jarle Pedersen

I 2011 donerte Høland og Setskog Sparebank et bilde av Langfoss, malt av kunstneren Terje Gulbrandsen. Her er kunstneren i midten, flankert av Langfossgeneral Halvard Moe t.v. og Bjørn Lunner i Høland og Setskog Sparebank.

I 2003 var det tid for å markere 25 år siden oppstarten på Langfoss. Vi valgte å vie oppmerksomhet til slektene på Langfoss gjennom 150 år. Elin Sandaker la ned et stort arbeide med dette. Mette Kristine Sverdrup Thygeson ga en omfattende redegjørelse for den fjerne og den nære tid på Langfoss i Indre fredag 28.mars. I tillegg kunne vi også legge fram et skriv fra Magda Lie om «Bosettinga rundt Langfossjøen i gamle dager».

Det ble en vellykket Langfossdag; 40 cm snø, - 6 grader og lettskyet med løyper fra alle kanter. Eller som Indre slo fast;

«Angell» og 500 andre gjorde Langfossdagen til en fin fest.

Det var naturlig å fokusere på den fargerike italieneren Angell som levde med kone og datter på Langfoss for rundt 70 år siden

Odd Stigen(bildet t.h.) kom som Angell på spark med geværet hans i hånda. Odd ga også et maleri av Eidsvoldsbygningen, malt av Angell på Langfoss, til MIUL.

Har vaffelrøra klar til Langfossdagen

Rune Moe (t.v.), Mona Moe og Hans Kristian Herrebrøden ønsker nye og gamle deltakere velkommen til Langfossdagen.

Momoen: Langfosskomiteén lover å ha bøtterne med vaffelrøre klare når Langfossdagen går av stabelen til søndag.

– I fjor gikk det med 20 liter melk og 90 egg for å mette alle vaffelsultne Langfossdag-deltakere, forteller tre aktører bak MIULs årlige arrangement. Hans Kristian Herrebrøden og søsknene Rune og Mona Moe er trofaste både når det gjelder dugnadsinnsats og deltakelse på Langfossdagen. Hans Kristian og Rune innehar begge plaketten som deles ut etter 16 års stemping. Mona ligger heller ikke langt bak i løypa. Neste år er også hun berettiget til samme utmerkelse.

Under Langfossdagen i fjor, laget Mona fire ti-liters bøtter med vaffelrøre, det blir en anseelig stabel med godsaker. Men det er mer enn de hjerteformede vafelene som frister når døra åpnes på det tidligere småbruket ved Langfoss. 17 kilo pølser og 300 lomper måtte også noteres på

glupske turgåeres matseddel. Trim og frisk luft gir god appetitt må vite.

Langfossdagen er en godt innarbeidet tradisjon som mange i den søndre delen av bygda bare må ha med seg.

– Selv om været er ganske dårlig, er oppmøtet temmelig stabilt fra år til år, kan Rune Moe fortelle.

– I gjennomsnitt stempler godt og vel 400 personer denne dagen. Spennet i alder er stort, fra 14 dager gamle babyer til eldre folk med stokk.

– Det har til og med vært forespørsler om stemping på vegne av verdensborgere som ennå ligger i mors mage, men det blir å tøyte grensene litt for langt, humrer Hans Kristian.

Ifølge Langfossgeneral Terje Olberg, er det 23. gang den populære dagen arrangeres. Turen kan gjennomføres til fots, i barnevogn eller på ski, alt etter eget ønske. Med årets snøforhold, vil de fleste antagelig velge å ta skiene fatt for å nå Langfoss og Monas nystekte vaffer.

• METTE KRISTINE ERIKSEN

Valg og utforming av en ny utmerkelse sto igjen for tur. I 2012 ble denne etter 32 stemplinger delt ut for første gang. I den anledning ble Langfosskruset i keramikk lansert som trofe. Dette er produsert av Lannem i Østfold som en av de siste produksjonene før bedriften ble lagt ned.

Etter mange lange og kalde dager for statuettkomiteene opp gjennom årene, var en gapahuk på den gamle uthustomta et kjærkomment tiltak som sto ferdig til bruk i 2013. Denne ble satt opp av noen ildsjeler blant pensjonister i MIUL sommeren før.

Fra og med 2015 etablerte MIUL og HIL et vellykket samarbeid om felles skirenn parallelt med Langfossdagen. Noe som viste seg å bli en tradisjon de seneste årene. Den gode dialogen og samarbeidet som fulgte mellom disse idrettslagene på flere arenaer, resulterte i at det i 2017 ble fattet vedtak om sammenslåing av Momoen Idretts- og Ungdomslag og Høland Idrettslag. I dag Høland Idretts- og Ungdomslag. (HIUL).

Langfossdagen gjennom 40 år

Langfospokalen som det ble kjempet om gjennom mange år, ble innstiftet av Hugo Holmedahl i MIULs skigruppe (i midten). Her viser han fram pokalen sammen med Per Andresen (t.v.) og Tor Enger.

Dagens Langfossgeneral Halvard Moe med kruset som utdeles etter 32 deltakelser på Langfossdagen.

Glimt fra Langfossdagen

Til tross for streng morgenkulde:

22. feb 1981

Nærmere 700 løpere på Langfoss, Høland tok 2. napp i Langfosspokalen

At Langfossdagen er kommet for å bli, det har vel vært klart helt siden starten for 4 år siden, og søndagens arrangement bare understreket dette faktum. Til tross for en morgentemperatur i Hølandsområdet på 23 grader, en temperatur som skulle få noen og hver til å betenke seg og heller innta plassen i godstolen foran TV og sprint-VM på skøyter, innfant hele 660 stykker seg på Langfoss før registreringen ble avsluttet klokka 15.

Som ifjor ble det svært jevnt i kampen om den oppsatte Langfosspokalen mellom Høland og Momoen. Helt fram til halvtimen før slutt, ledet Momoen, men som ifjor kom Høland sterkt den siste halvtimen og sikret seg 2. napp i pokalen med 28 flere løpere enn arrangørklubben. Dette betyr at neste år blir helt avgjørende for hvilken av de 2 klubbene som skal sikre seg pokalen til odell og eie. Nå har begge lag 2 napp.

Tallene for registrerte løpere fra de ulike klubbene ble slik:

Høland 289
Momoen 261
Bjørkelangen 59
Aurskog 39
S. Høland 6
Finstadbru 3
Blaker 3

Tilsammen 660 registrerte.

Hugo Holmedahl, primus motor i arrangementet, opplyser at det neste år kan bli aktuelt å forandre noe på reglene slik at også klubber som har mye lengre vei til Langfoss enn Momoen og Høland skal få muligheter til å blande seg inn i kampen om pokalen. På en eller annen måte bør

kompensasjon for den lange strekningen de tilbakelegger for å komme til stedet.

Ellers ble dette en av de store skidagene for året etterhvert som sola fikk mer tak utover dagen og temperaturen steg mot normale høyder. Da ble de oppkjørte løypene omkring Langfoss flittig benyttet og barna boltret seg av hjertens lyst i småbakkene rundt hytta. I denne snøfattede vinteren er det merkelig mye snø i dette området.

Dette var ellers 2. året det var muligheter for å registrere seg for Langfoss-statuetten som en oppnår etter 8 besøk på Langfossdagen. Det fortelles at svært mange av de som ble registrert ifjor, kom igjen i år, men at det også var

BILDET: Det var skiløpere i alle aldre på Langfoss i helga. En av de yngre, men med fin fart på skiene var 4 år gamle Kine Bjørkeng. I bakgrunnen Langfosshytta.

Nå er det bare om å gjøre at registreringskortene skal gjemmes og medtas også neste år.

For de som var forhindret fra å møte opp i helga, vil det bli muligheter for stemping også neste søndag.

Arrangementet som helhet gikk knirkefritt, og mannskapene ved de ulike salgsstedene hadde nok å henge fingrene i hele tida. Så ble de også av med det aller meste

***Oddvar
Kinnestad (t.v.)
blirtildelt
Langfossplaket
ten av Tor
Enger.***

***Barske karer
på besøk blir
hilst
velkommen
av Langfoss-
general Terje
Olberg.***

2003: Hornmusikk og vinterstemning som det skal være. Fra 25-årsmarkeringen.

1997:

**Ordfører-
besøk på
en snøfri
Langfoss-
dag.**

**Fra v.
Viktor
Fosskaug,
ordfører
Øyvind
Ottesen
og Ole
Foss.**

*Kjøkkengjengen
på en vanlig
Langfoss-
søndag.*

*Langfoss-
søndag slik vi
alle ønsker den.*

Langfoss-statuetten

Treskjæreren som ga liv til Langfossløperen

Moe: Momoinger er som folk flest, ulike i hvordan de pynter hjemmene sine. Men et felles trekk finnes: Skiløperne fra Kjell Lunders treskjærerhånd.

Nei, selvfølgelig er det ikke riktig alle stuer på Moe som har denne utmerkelsen. Men jommen er det mange. Og selv om tettheten er størst på Moe, er skiløperen i treutgave også å finne utover i andre hjem i Aurskog-Høland. Med driv og spenst i frasparket står den og bevitner at eieren har stemplet sine åtte ganger under den årlige Langfossdagen.

Man kan saktens undre: Hvor mange skiløpere har egentlig Kjell Lunder trykket fram med sitt treskjærerverktøy?

– Tja, det ble vel en 625

eksemplarer i alt, svarer treskjæreren lugnt. Han ga seg rundt 1992 da helsa satte en stopper for videre produksjon. Men med godt av skiløpere på lager kunne MIUL ennå noen år forære håndskårne løpere til flittige turgåere.

– Etterpå overtok Neverstua produksjonen. De bruker min modell, men framstillingen er maskinell. Figuren står ikke lenger fritt, den kommer fram som et relieff på ei treplate, forteller Kjell.

Også den siste utgaven av Langfossløperen er vel verdt å få med seg for nye generasjoner turgjengere. Når den utmerkelsen er vel i havn, venter den runde 16-årsplaketten og i 2004 kan de første og mest iherdige motta 24-årsutmerkelsen i form av en utskåret elg.

– Har du laga denne, bestefar? Ni måneder gamle Alexander Lunder (t.h.) ser spørrende på Kjell Lunder. Brødrene Kjetil (t.v) og Mathias beundrer bestefars verk.

Foto: Mette Kristine Eriksen

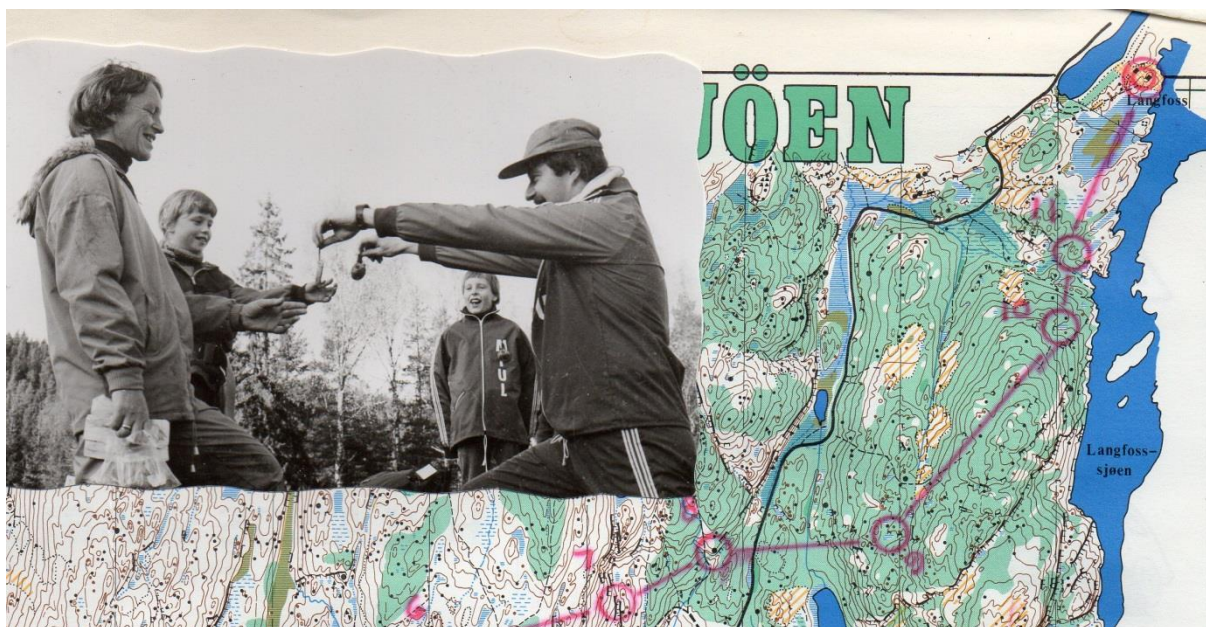
Høstens langfossdag

I noen år, fra 1978 og til midt på 80-tallet arrangerte O-gruppa i MIUL sin langfossdag.

Foranledningen var at o-gruppa hadde laget nytt orienteringskart som dekket hele området fra Moe sentrum til Langfoss. O-gruppa ønsket å arrangere et årlig langløp på høsten (Midt i oktober) på kartet med start ved forsamlingshuset på Momoen og mål på Langfoss, men ville samtidig gi et bredere tilbud. Dermed ble Mo-trampen født der alle som ville delta utenom orienteringsløpet registrerte seg på forsamlingshuset og tok turen til Langfoss, på beina eller på sykkel. Vel fremme på Langfoss ble deltakerne belønnet med den hjemmelagde Mo-trampenmedaljen i edel bjørk.

Det var god oppslutning med godt over 100 deltakere de første årene, men etter hvert sank oppslutningen om arrangementet. Samtidig ble datoene for elgjakt at arrangementet ble lagt på is.

De seneste årene tok MIUL igjen opp arrangementet, da med en sykkelinn til den populære hytta.

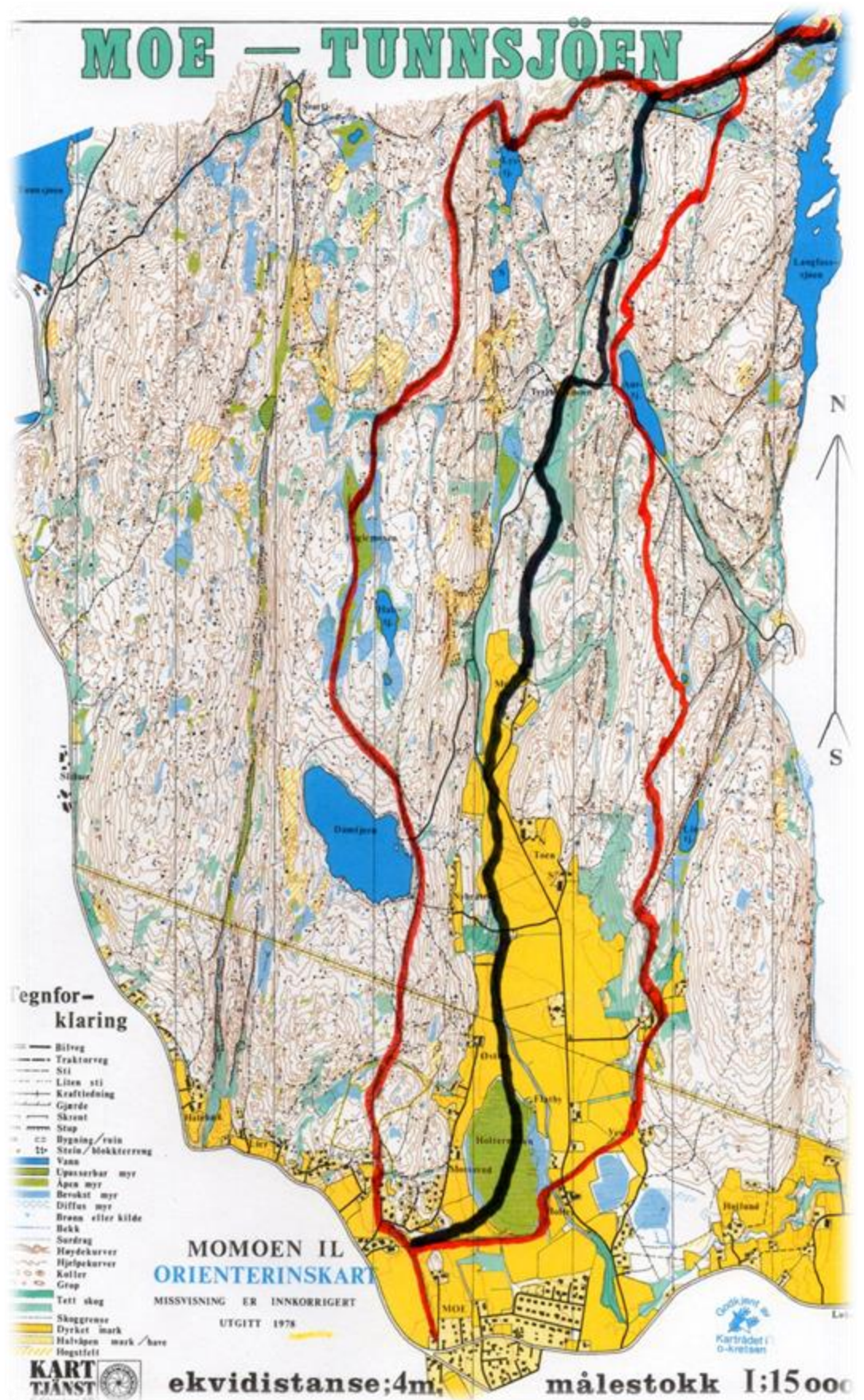

Fra Mo-trampen 1980. Utsnitt av orienteringsløypa - og vel framme på Langfoss vanket medalje til alle som deltok

Løyper fra
Moe til
Langfoss

Rød:
Tidligere løyper

Sort:
Dagens løype

Etterord

Mange fortjener en takk –

mange personer og bidragsytere gjennom flere år, har gjort det mulig at dette heftet har kunnet bli en realitet.

Historiefortellere, fotografer, forfattere, kunstnere, personer som er intervjuet, og ikke minst alle de blide ansikter som har møtt fram på Langfoss gjennom mange år.

Viktige medspillere som skal nevnes er Momoen- Idretts og Ungdomslag, Høland Idrettslag, Stangeskovene A/S som utleier, Høland og Setskog Sparebank som hovedsponsor, og Indre Akershus Blad med sine arkiver og fyldig mediedekning gjennom alle år.

En spesiell takk rettes til Terje Olberg, som gjennom de siste 40 år har fotografert, dokumentert, intervjuet, og lagt grunnlaget for at historien om Langfoss lever videre.

Slik startet det

Ideen om å laget et vinterutfartsted på Langfoss ble født i 1975, av skigruppa i Momoen IUL. Det var den gang stor aktivitet i gruppa, og på klubbkarusellrennene i lysløypa kunne det fort vekk være mellom 75 og 100 startende i alle aldre. Noen lange mildværsperioder gjorde at det ikke alltd var like gode forhold i lysløypa. Innover mot Langfoss har det derimot alltid vært et «snøhøl», noe skigruppa benyttet seg av til å arrangere renn, fotrinnsvis på skogsbilveien innover dit.

Det var under en befaring innover dit i forbindelse med et renn at den alltid kreative skigruppeleder Hugo Holmedahl fikk en ide som han delte med gruppas medlemmer: Hva om MIUL kunne få leie Langfoss, som hadde vært disponert av Tunnjø JFF, men lite brukt i lang tid, til utfartshytte vinterstid?

Der og da startet snøballen og rulle. Kontakt ble opprettet med både Tunsjø JFF og Stangeskovene AS og en leiekontrakt ble inngått. Samtidig påtok Momoen IUL seg å restaurere hytta for egen regning. Dette ble gjort gjennom en omfattende dugnad av entusiastene bak prosjektet og andre gode støttespillere, og 26. februar 1978 vardet duket for åpning av den første skihytte i Aurskog-Høland.

Resten er historie.

Bilder (øverst):

Per Andresen og Tor Enger var begge med å realiserte Langfoss som utfartssted.

Pause i dugnaden (1978). Bak fra v. Bjørg Olberg, Per Andresen. Neste rekke: Tor Enger, Knut Solli, Rune Sletner og Ole Foss. Foran: Hugo Holmedahl, Ingar Frogner og Ansgar Sletner.

